

LIBRIS

We know
books

VARA PRIMEI IUBIRI

EDITH WHARTON

Traducere din limba engleză
TRAIAN FIŢESCU

LITERA

Bucureşti

I

Ușa casei avocatului Royall, situată la una dintre extremitățile unicei străzi a localității North Dormer, tocmai se deschise. O tânără apărură și se opri o clipă în prag.

O lumină argintie se revărsa din cerul limpede și proaspăt peste pădurile de zadă și pajiștile din jur. Umbrele norilor albi și pufoși care pluteau deasupra dealurilor se rostogoleau, purtate de vântul ușor, peste câmpie, de-a lungul drumului năpădit de iarbă ce străbate North Dormer. Localitatea, aflată undeva sus, pe înălțimi, într-un loc deschis, nu beneficiază de vegetația stufoasă

care protejează regiunile mai bine adăpostite din Noua Anglie. Singurele pete de umbră între casa avocatului și punctul în care, în cealaltă extremitate a localității, dincolo de biserică, drumul dă ocol masivului întunecat de brazi canadieni care mărginesc cimitirul sunt sălciile pletoase de pe malul heleșteului cu rațe și brazii norvegieni, care se înalță în fața gardului ce împrejmuiește proprietatea domnișoarei Hatchard.

Vântul de iunie, ridicând praful de pe stradă, scutură în drumul său crengile morocănoase din fața casei domnișoarei Hatchard. Un vârtej mai îndrăzneț smulse brusc pălăria unui tânăr care trecea pe acolo, o făcu să se răsucescă o clipă în aer și o depuse chiar în mijlocul heleșteului.

Urmărindu-l cum aleargă, încercând să-și pescuiască buclucașa pălărie, Charity Royall constată că tânărul, îmbrăcat îngrijit, era străin de acele locuri. Observă, de asemenea, că râdea fără grijă, așa cum știe tinerețea să râdă de astfel de întâmplări neplăcute.

Tinerei i se strânse inima. Avu acea mișcare de recul care se producea întotdeauna când vedea un chip nepăsător și fericit. Întorcându-se, reintră în casă și simulă că ar căuta o cheie despre care știa cu siguranță că se află în buzunarul ei.

O oglindă mică, ușor coclită, deasupra căreia trona un vultur auriu, spânzura pe peretele vestibulului.

Se cercetă cu atenție, regretând pentru a mia oară că nu are ochii albaștri ca Annabel Balch, tânăra care sosea din când în când de la Springfield pentru a petrece o săptămână cu bătrâna domnișoară Hatchard, apoi, fixându-și vechea pălărie decolorată de soare pe căpșorul său brunet, ieși din nou.

– M-am saturat până în gât, șopti.

În acest timp, tânărul, care își redobândise pălăria, trecea dincolo de grilajul casei Hatchard. Strada era pustie. North Dormer este la orice oră un deșert, iar în mijlocul după-amiezii, în iunie mai ales, cei câțiva bărbați în putere care nu au emigrat încă sunt pe câmp sau în pădure, pe când femeile, rămase acasă, se îndeletnicesc fără nici o tragere de inimă cu micile corvezi casnice.

Charity Royall își reluase drumul, privind în jurul ei cu acea atenție susținută pe care o determină prezența unui străin într-un mediu familiar. Răsucind cheia pe deget, încerca să-și imagineze ce impresie ar putea produce North Dormer asupra celor ce veneau de la oraș. Ea însăși locuia aici de când avea cinci ani. Crezuse mult timp că era un loc cât de cât important, dar, în anul precedent, domnul Miles, noul cleric episcopalian din Hepburn, care venea la fiecare două săptămâni pentru a oficia slujba în biserica din North Dormer – dacă nu cumva drumurile nu erau impracticabile din cauza transportului copacilor doborâți – propusese să-i ducă pe tinerii

din sat la Nettleton pentru a asista la o conferință despre Pământul Sfânt, urmată de o proiecție. Cei câțiva băieți și cele câteva fete care reprezentau visitorul satului fuseseră deci înghesuiți pe banchele unei trăsurii și transportați dincolo de dealuri, până la Hepburn, de unde un personal care oprea până și în cele mai prăpădite gări îi cărase până la Nettleton. În cursul acestei zile de neuitat, Charity Royall făcuse cunoștință, pentru prima oară în viața ei, cu calea ferată. Văzuse magazine cu uși mari de sticlă și mâncase tartă cu nuci de cocos, apoi, intrând într-o sală de conferințe, îl ascultase pe un domn spunând lucruri de neînțeles în fața unor tablouri pe care i-ar fi făcut mare plăcere să le privească, dacă explicațiile conferențiarului nu ar fi împiedicat-o să le înțeleagă. Această inițiere îi demonstrase că North Dormer era doar un biet sătuc și o făcuse să-i fie deodată rușine de ignoranța sa, un sentiment pe care vizitele la biblioteca din sat nu reușiseră să i-l provoace până atunci. Se cufundă cu înfrigurare, o lună sau două, în studierea la întâmplare a volumelor prăfuite din mica bibliotecă fondată în amintirea tânărului Honorius Hatchard, care îi conferea acelui sătuc obscur o anumită notă de cultură veche. Dar, în curând, amintirea civilizatului Nettleton se estompă și, în loc să continue să se instruiască, Charity se resemnă să considere North Dormer ca măsură a tuturor lucrurilor.

Vederea străinului însă, redeșteptând în amintire imaginea semețului Nettleton, reduse North Dormer la adevăratele sale proporții. Plimbându-și privirea de la un capăt la altul al străzii, de la casa domnului Royall, cu pereții de un roșu spălăcit, până la biserica albă în întregime, tânăra îi măsură fără milă limitele. În fața ei se întindea un biet sat de munte, bătut de vânt și ars de soare, abandonat de oameni și disprețuit de calea ferată, de tramvai, de telegraf și de toate acele forțe care leagă între ele aglomerările umane! Nu existau la North Dormer nici buticuri, nici teatre, nici conferințe, nici centre de afaceri, nimic în afara unei biserici care se deschidea din două în două duminici, dacă starea drumurilor o permitea. Exista totuși biblioteca, dar dintre volumele care mucezeau pe rafturile umede, cele mai recente datau de douăzeci de ani, și nimeni nu le citea. Totuși, întotdeauna i se dăduse de înțeles că trebuie să considere un privilegiu al sortii faptul că locuiește în North Dormer. Charity știa că, în comparație cu locul de unde venea ea, satul beneficia de toate cuceririle civilizației moderne. De când, copil fiind, fusese adusă acolo, toți localnicii nu încetaseră să-i repete întruna acest lucru. Chiar bătrâna domnișoară Hatchard, într-o clipă teribilă a vieții sărmanei Charity, îi spusese:

– Micuțo, să nu uiți niciodată că doamna Royall te-a adus de la Munte.

Într-adevăr, fusese adusă de la Munte, de pe acea faleză care își înălța tragica siluetă de piatră peste dealurile scunde care formau Eagle Range, fundalul încărcat de melancolie al acestei văi izolate. Muntele se ridica la mai bine de douăzeci de kilometri depărtare, dar era atât de abrupt încât umbra sa părea să se proiecteze până peste North Dormer. Și era ca un magnet atrăgând norii pentru a-i risipi, furtunos, de-a lungul văii. Dacă un norișor firav plutea vreodată deasupra satului, pe cerul de vară cel mai pur, alerga drept spre Munte, ca o barcă dusă de vârtaj, și de acolo, agățându-se de stânci, sfâșiat și multiplicat, se năpustea în cele din urmă asupra văii, înecând-o în ploaie și beznă.

Charity nu avea o idee foarte clară despre locul în care se născuse, dar știa că era un loc rău-famat, că faptul de a proveni de acolo era o rușine și că nu trebuia să uite în nici o împrejurare – cum pe bună dreptate îi amintise odinioară domnișoara Hatchard – că fusese smulsă din brațele râului și să se considere fericită că a scăpat de acolo. Cu ochii ațintiți asupra Muntelui, făcea, ca de obicei, efortul de a se simți recunoscătoare. Dar, la vederea tânărului care tocmai intra la domnișoara Hatchard, viziunea străzilor strălucitoare din Nettleton îi apăruse din nou în fața ochilor și Charity se simți rușinată

de pălăria sa veche, scârbită de North Dormer și geloasă pe Annabel Balch din Springfield ai cărei ochi albaștri urmăreau spectacole și mai strălucitoare decât acela al străzilor din Nettleton.

– M-am săturat până în gât! repetă.

La jumătatea străzii se opri în fața unei porți cu gratii de lemn, o împinse și o luă pe o potecă pietruită care ducea până în fața unei mici construcții din cărămidă, precedate de un portic cu coloane vopsite în alb pe frontonul căruia se putea citi: *Fondată în amintirea lui Honorius Hatchard, 1832.*

Persoana astfel comemorată fusese fratele bunicii bătrânei domnișoare Hatchard, și aceasta însăși nu concepea un alt titlu decât acela de nepoată a marelui om. Și asta pentru că Honorius Hatchard se bucurase în primii ani ai secolului al XIX-lea de o modestă celebritate. După cum îi informa pe rari vizitatori o placă de marmură fixată în interiorul bibliotecii. Honorius Hatchard era autorul volumului de eseuri publicate sub titlul *Pustnicul din Eagle Range* și avusese plăcerea să-i cunoască pe Washington Irving și Fitz-Greene Halleck. Călătorise apoi în Europa, unde murise tânăr, secerat în floarea vârstei de o boală contractată în Italia. Aceasta era singura relație ce înrudea North Dormer cu literatura, relație comemorată cu pioșenie prin înălțarea monumentului în care, în fiecare marți și joi după-amiaza, Charity Royall se instala

la biroul său, sub gravura pătată de rugină care-l reprezenta pe tânărul scriitor. Și, adesea, își puna întrebarea care dintre ei este cu adevărat mort: el, în mormântul său, sau ea, în această bibliotecă?

Intrând cu un pas nonșalant, își scoase pălăria, pe care o depuse cu un gest neglijent pe capul unei Minerve de ipsos, apoi deschise obloanele, se aplecă pentru a putea vedea dacă erau ouă în cuibul de rândunele de sub copertina uneia dintre ferestre și, așezându-se în sfârșit în spatele biroului său, scoase din el un rulou de dantelă din bumbac și o croșetă. Charity nu era o dantelăreasă expertă, îi trebuiseră săptămâni întregi pentru a confecționa o jumătate de metru de dantelă lucrată strâns pe care o păstra înfășurată în jurul copertii smulse dintr-un exemplar din *The Lamplighter*. Dar nu exista nici o altă posibilitate de a-și procura dantela necesară pentru a-și împodobi bluza de vară și, de când Ally Hawes, fata cea mai săracă din sat, apăruse duminica la biserică purtând un corsaj ajurat, croșeta nerăbdătoarei Charity se mișcase cu și mai multă râvnă. Desfășură dantela, înfipse croșeta într-un ochi și se aplecă peste lucrul său, încruntându-se.

Ușa se deschise brusc și, înainte de a-și ridica ochii, ghici deja că tânărul pe care îl văzuse intrând la domnișoara Hatchard tocmai trecea pragul bibliotecii.

Fără să-i acorde nici o atenție, începu să parcurgă pe îndelete mica sală boltită, cu mâinile la spate, scrutând cu o privire mioapă șirurile de cărți cu cotoarele uzate. Ajunse în sfârșit în dreptul biroului și se opri în fața bibliotecarei.

– Domnișoară, aveți un fișier? Întrebă cu o voce agreabilă, puțin repezită.

Neașteptata întrebare o făcu să lase croșeta.

– Un ce?

– Păi... știți...

Își dădu seama că acum o vedea pentru prima oară cu adevărat – atunci când intrase o considerase ca făcând parte din mobilierul bibliotecii pe care îl trecuse în revistă rapid.

Privind-o, își pierdu brusc șirul. Charity își dădu seama și surâse. Tânărul surâse și el.

– Nu, presupun că nu știți, reluă. De fapt, e mai bine așa...

Ea crezu că deslușește o ușoară condescendență în vocea sa și întrebă sec:

– Mai bine? De ce?

– Pentru că este atât de agreabil într-o bibliotecă mică, așa cum e aceasta, să scotocești tu însuși... cu ajutorul bibliotecarei.

Pronunță ultimele cuvinte cu un ton atât de respectuos încât Charity se îmblânzi și răspunse suspinând:

– Mă tem că nu vă pot fi de un prea mare ajutor.